

členy ISER a jimi zvanými hosty. Přestože převažovaly spíše příspěvky z ekonomické oblasti, považujeme je za inspirativní zejména z metodologického hlediska.

Celkově byly naše pobyty v ECASS velmi užitečnou zkušeností, a to v několika ohledech. Za prvé proto, že nám umožnily pracovat se soubory dat, se kterými není v České republice možné pracovat. Mohli jsme tak vytvořit původní a originální analýzy. Dále proto, že tento pracovní pobyt probíhal v jiném badatelském a kulturním prostředí, což umožnilo kriticky hodnotit podmínky a styl práce (stejně jako její evaluaci) na domácím i navštíveném pracovišti. V neposlední řadě pak proto, že jsme měli příležitost navázat užitečné kontakty (s pracovníky ISER i ostatními „ECASS visitors“ z různých zemí), které nám usnadní zahraniční spolupráci v budoucnosti. ECASS pobyt byl tedy přínosným a inspirativním jak z hlediska naší vědecké práce a doktorského studia, tak z hlediska mimopracovního, a proto ho doporučujeme i ostatním odborným a vědeckým pracovníkům. V létě je navíc možné ho spojit s účastí na každoroční *Essex Summer School in Data Collection and Analysis*.

Josef Basl a Natalie Simonová

Webové stránky ECASS: <http://www.iser.essex.ac.uk/ecass>

16. ročník *Democracy & Diversity Summer Institute* Krakov, 9.–26. 7. 2007

V období od 9. do 26. července tohoto roku se v polském Krakově uskutečnil 16. ročník letní školy *Democracy & Diversity Summer Institute*. Program tvořily čtyři semináře: *Globalizace a politika veřejné paměti* (prof. Elżbieta Matynia a Krzysztof Czyżewski), *Teorie genderu v kultuře* (prof. Ann Snitow), *Média, politika a sociální interakce* (prof. Jeffrey Goldfarb) a *Hra-*

nice a otevřenost v současných demokraciích (prof. David Plotke). Z těchto seminářů si každý zvolil dva, po dohodě bylo možné navštívit i další semináře.

Program je určen studujícím vysokých škol nejlépe po absolvování bakalářského cyklu, výzkumníkům a výzkumnicím a pracujícím v nevládním sektoru. Letošního ročníku se zúčastnilo celkem 34 studentek a studentů, s převahou amerických a polských studujících, další národnosti pak byly nejčastěji zastoupeny jednou osobou. Z České republiky se programu zúčastnily dvě studentky (z Univerzity Karlovy v Praze a Masarykovy Univerzity v Brně) a jeden student (z Univerzity Hradec Králové).

Semináře se konají přímo v prostorách hotelu Przegorzaly asi 5 km od Krakova. Osobně jsem se účastnila seminářů prof. Goldfarba a Plotkeho z *New School for Social Research* (NSSR) v New Yorku, která je pořádající organizací.

Seminář prof. Goldfarba zaměřený na vztah médií a politiky byl od počátku jasně orientován na ústřední myšlenku jeho knihy *The Politics of Small Things. The Power of the Powerless in Dark Times* (Chicago: University of Chicago Press 2006). První třetina kurzu byla věnována srovnání definic veřejného prostoru, a to především v díle Hannah Arendt a Jürgena Habermase. Třetím zásadním autorem pro teoretická východiska semináře byl Erving Goffman, konkrétně jeho teorie sociální interakce. Z mediálních studií se významného prostoru dostalo M. McLuhanovi a jeho základní práci *Understanding Media* (1964) a dále N. Postmanovi a N. Chomskymu. V porovnání s úvodními debatami bylo tedy pojednání mediální stránky bazálnější.

Důvodem jistě nivelizace z počátku vysoce odborné debaty byla bezpochyby rozmanitost vědeckého zázemí, z něhož jednotliví účastníci a účastnice vycházeli. Studující ze SRN se na bakalářském stupni do hloubky zabývají kritickou teorií, medi-

ální teorie samy o sobě ale součástí curricula nejsou. Ke slovu se tak několikrát dostala laická přesvědčení odvozená z žité zkušenosti, jež poněkud poznamenala úroveň celého semináře.

Hlavním přínosem ale mělo být seznámení s ústředním motivem již zmíněné knihy. Zabývá se vznikem a rozbořem politického disentu v zemích střední a východní Evropy v období 70. a 80. let 20. století. Profesor Goldfarb zdůrazňuje význam mezilidského setkávání a obzvláště poukazuje na přechod od rodinného stolu k přizvání přátel a vytvoření neformální sítě, v jejímž rámci je možné se – často navzdory oficiálnímu režimu – chovat demokraticky a svobodně. Takové chování pak podle něj vede ke vzniku trhlin v daném režimu a umožnění jeho kritické reflexe. Nejhlouběji se jeho analýza týká Polska, kde několikrát pobýval v době studené války.

Cílem semináře tedy bylo jednak poukázat na význam sociálních interakcí i v době po pádu režimu pro zachování a funkčnost demokracie, dále pak zviditelnění role, kterou v daném procesu mohou hrát média. Jakkoliv je jisté v době, kdy se mnoho studií vztahuje spíše ke globálnímu než lokálnímu, přínosné poukazovat na význam čistě interpersonálních vazeb a jejich možné dopady pro politiku na vyšších úrovních, vedla tato myšlenka v závěru semináře k poněkud přehnanému optimismu ohledně nových médií, zejména internetu a mobilních telefonů (příkladem byla ukrajinská oranžová revoluce).

Podobně jako profesor Goldfarb využil svého semináře i profesor Plotke. Zaměřil se na otázky související s jeho prací na nové knize o hranicích v současných demokraciích.

Profesor Plotke se snažil o větší konfrontaci studujících z různých zemí, a to i při rozřazování do skupin pracujících společně na pravidelně zadávaných úkolech. Výsledkem byla diskuze zabývající se tématy z perspektivy jednotlivých zemí,

nikoli pouze těch nejpočetněji zastoupených. Částečně se tak zabránilo identifikaci problémů a témat střední a východní Evropy s perspektivou polských účastníků a účastnic.

Nevýhodou zvoleného přístupu byla časová náročnost, jež vedla k vypuštění řady textů a témat obsažených v readeru. Kromě textů profesora Plotkeho patřili k nejčastěji citovaným Robert A. Dahl a John Rawls, kteří byli později uváděni do širších kritických souvislostí například v pracích Amartyi Sena.

Z probíraných témat bylo nejvíce pozornosti věnováno snahám o definování demokracie, k tomuto tématu se seminář neustále vracel kvůli heterogenitě současných podob demokracie. Nejprve se kurz zaměřil na vymezování pojmu občanství (kupř. práce M. Walzera), přítomen byl krátký historický diskurz a především debata, jež byla v závěru nasměrována na konkrétní definice občanství obsažené v jednotlivých probíraných ústavách. Závěrem debaty o ústavách bylo vymezení jejich hlavních funkcí (omezují pravomoci vlády a státu; omezují většiny; ustavují moc a její podoby; poskytují rámec pro konflikty).

Z abstraktnější roviny jsme přistoupili k případovým studiím zaměřeným na význam hranic pro demokracii. Nejpodnětnější seminář se zabýval článkem W. Wallaceho „Where does Europe end?“ (s. 78–94 in J. Zielonka (ed.). *Europe Unbound – Enlarging and Reshaping the Boundaries of the European Union*. London: Routledge 2002). Na jeho rozebírání se ukázal rozdíl v pojetí dějin Evropy jako Západu a Východu. Autor sice uvádí platná zevšeobecnění, když například za základ moderního státu označuje jasné rozlišení mezi občany a cizinci, ale způsob jejich vyvození je často ahistorický. Východ Evropy představuje jako odedávna závislý na Západu a prakticky neschopný samostatného rozvoje, důvod k zániku SSSR vidí v jeho hladu po technologiích apod. Zaujímá